

NOVÁ PRÁVNÁ ÚPRAVA OCHRANY MALOLETÉHO PODĽA CIVILNÉHO MIMOSPOROVÉHO PORIADKU

NEW LEGISLATION OF PROTECTION INFANT IN ACCORDANCE WITH THE CIVIL NON-DISPUTE PROCEDURE

Erik Vadas

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Autor sa v článku zaoberá novou právnou úpravou ochrany maloletého podľa zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016. V prvom rade autor uvádza stručnú charakteristiku predmetného kódexu, cieľ novej právnej úpravy, vymedzenie niektorých základných princípov, následne niektoré základné odlišnosti sporových a mimosporových konaní. V ďalšej kapitole sa autor zaoberá konaním o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní podľa Civilného mimosporového poriadku. V poslednej časti je riešená ochrana maloletého v Českej republike, s poukázaním na spoločné črty i odlišnosti, a porovnávané predmetné konanie podľa českého právneho poriadku s Civilným mimosporovým poriadkom.

ABSTRACT

The author of the article deals with the new legislation on the protection of children in accordance with the Act no. 161/2015, Code of Civil Non-contentious Procedure, which entered into force on 1 July 2016. First, the author provides a brief description of the Code, the aim of the new legislation, the definition of certain fundamental principles, depicts some basic differences between the contentious and non-contentious proceedings. The next chapter deals with the proceedings to return the minors from abroad and with wrongful removal or retention in accordance with the Code of Civil Non-contentious Procedure. The final part deals with the protection of minors in Slovakia, the author points out the common features and differences in proceedings in the Slovak Republic and the Czech Republic.

ÚVOD

Na úvod možno konštatovať, že s problematikou rodinného práva je neoddeliteľne spojený proces uplatňovania subjektívnych práv a právom chránených záujmov v súdnom konaní. Jedná sa o funkčné väzby medzi hmotným a procesným právom. V oblasti medziľudských vzťahov veľmi často dochádza k situáciám, ktoré si vyžadujú konštitutívny zásah zo strany súdu, resp. minimálne jeho potvrdenie autoritatívnym deklaratórnym výrokom.¹

Domnievame sa, že oblasť občianskeho procesného práva je v súčasnosti diskutovanou témou, vzhľadom na skutočnosť prijatia troch nových kódexov účinných od 1. júla 2016. Cieľom predkladaného článku je predstaviť a stručne charakterizovať jeden z kódexov -

¹ HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLIČKOVÁ, Z. – WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s. ISBN 978-80-7400-552-7.

zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“). Ďalším cieľom je poukázať na postavenie a ochranu maloletého v predmetnom zákone, následne použitím komparatívnej metódy poukázať na rozdiely medzi ochranou maloletého podľa spomínaného kódexu a ochranou maloletého podľa českých právnych predpisov v oblasti procesného práva.

Rekodifikácia civilného procesného práva predstavuje nielen zásadný historický medzník vo vývoji slovenskej civilistickej procesualistiky, ale diferenciaciou právnej úpravy jednoznačne naznačuje jej kvalitatívne hodnotové zameranie, ktorému je prispôsobené penzum procesných úkonov a postupu súdu a subjektov na konaní zúčastnených. Možno konštatovať, že CMP je relatívne samostatným procesným predpisom (i keď má prepojenie na Civilný sporový poriadok), ktorého ambíciou s účinnosťou od 1. júla 2016 je identifikovať limity procesnej aktivity v konaniach, ktoré vykazujú zásadné determinanty rovnako z hľadiska kvality právnych vzťahov, ktoré sú predmetom konania, ako aj rozsahom procesnej aktivity súdu, resp. iných subjektov s delegovanou decíznou právomocou a tiež účastníkov konania.²

CMP je súčasťou troch procesných kódexov (okrem Civilného mimosporového poriadku sú to aj zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok – ďalej len „CSP“, a zákon č. 162/2015 Správny súdny poriadok – ďalej len „SSP“), ktoré nahradili zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“). Všetky tri procesné kódexy boli do legislatívneho procesu predložené súčasne. Možno uviesť, že OSP bol novelizovaný viac ako 80-krát, čím bola narušená obsahová a rovnako aj logická nadväznosť konkrétnych ustanovení. Spomínanými novelami spravidla neboli postihované všetky ustanovenia, respektíve sa nepostihli dostatočným spôsobom.³

Cieľom novej právnej úpravy civilného procesu je zakotviť také procesnoprávne inštitúty umožňujúce sa dostatočne priblížiť k ideálu rýchlej a spravodlivej ochrany práv a právom chránených záujmov procesných strán za podmienky zodpovedného prístupu subjektov civilného procesu k súdnemu konaniu. So spomínaným cieľom úzko súvisí aj zlepšenie vymožiteľnosti práva judikovaného v civilnom súdnom konaní, s čím je spojené aj vytvorenie efektívnych inštitútov civilného konania.⁴

I. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA CIVILNÉHO MIMOSPOROVÉHO PORIADKU

Zložitosť a predovšetkým rôznorodosť hmotnoprávnych vzťahov, ktoré sú predmetom civilného súdneho konania je dôvodom, aby pre súdne konania rôzneho druhu platili rôzne procesné pravidlá. Nemožno spochybňovať základné delenie základného súdneho konania na sporové a osobitné (nesporové) konania. V porovnaní so sporovým konaním CMP vychádza zo skutočnosti, že existuje skupina takých vzťahov, v rámci ktorých sa spor o právo v zásade nepredpokladá. V týchto právnych otázkach je nutná nielen ingerencia štátu, ale i vyvažovanie, hľadanie, udržiavanie a ochrana rovnováhy. Dôvodom je záujem chrániť rodinu, status, vyšší záujem maloletého, hodnoty s cieľom zachovania právnej istoty. Na základe týchto skutočností je potrebné hľadať kritéria pre členenie vzťahov na sporové a mimosporové v hmotnom práve – charaktere predmetu konania, a následne treba zdôrazniť z toho vyplývajúcu špecifikáciu určitých osobitých spoločenských vzťahov, ktoré si svojou právnou povahou vyžadujú iný rozsah a formu ochrany, ktorá vyvoláva potrebu rozlišovania právnej úpravy procesného postupu. Možno konštatovať, že mimosporové konania

² SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe*. ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.

³ Dôvodová správa k zákonu č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok.

⁴ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

nepredstavujú konania, v rámci ktorých neexistuje spor, ale konania, ktoré sú svojou povahou osobité.⁵ Dané konania ponechávajú širší priestor pre ingerenciu štátu a realizáciu verejnej moci pri poskytovaní právnej ochrany, a to z úradnej povinnosti za účelom ochrany práva účastníkov pri súčasnom presadzovaní verejného záujmu. Možno povedať, ako zdôraznil predkladateľ právnej úpravy, v novej úprave sa zavádza taxatívny výpočet mimosporových konaní podľa rakúskeho či nemeckého vzoru. Mimosporové konania sú taxatívne vymedzené v druhej časti CMP, nesúcej názov „osobitná časť“. Podľa ustanovenia § 1 CMP súdy prejednávajú a rozhodujú veci ustanovené v tomto zákone. Naopak, sporovými konaniami následne sú tie konania, ktoré nie sú explicitne zaradené do mimosporových konaní.⁶

V zmysle CSP základné princípy, na ktorých je postavený tento právny predpis, tvoria rámec výkladových pravidiel, v súlade s ktorými sú aplikované a interpretované právne normy CSP a subsidiárne aj CMP a SSP. Princípmi CMP sú princíp ochrany verejného záujmu, rovnosti účastníkov konania, oficiality, hospodárnosti konania, materiálnej pravdy, vyšetrovací, zásada posudzovania každého právneho úkonu podľa jeho obsahu, princíp ústnosti, verejnosti, voľného hodnotenia dôkazov, legality, priamosti a bezprostrednosti a napokon princíp voľného pohybu súdnych rozhodnutí v rámci európskeho priestoru. Preambula obsahuje aj základné interpretačné pravidlá, napr. analógiu legis a analógiu iuris, gramatický výklad a objektívny teleologický výklad. Spomínané princípy sú rovnocenné a ich poradie nepredstavuje ich dôležitosť.⁷

Z ustanovení CMP vyplýva, že typickou črtou mimosporového konania je princíp oficiality a princíp materiálnej pravdy. Spomínané princípy od súdu vyžadujú zistenie skutočného stavu veci (nie skutkového stavu veci ako je to pri sporových konaniach), a teda v rámci dokazovania sa súd nemôže spoliehať iba na dôkaznú iniciatívu účastníkov konania, ale aplikuje tzv. vyšetrovací (resp. vyhľadávací princíp). Z toho dôvodu je súd povinný vykonať aj iné dôkazy ako dôkazy navrhnuté účastníkmi konania v prípade, ak je to nutné na zistenie skutočného stavu veci. Samozrejme nie je vylúčené, aby si súd fakultatívne osvojil zhodné tvrdenia účastníkov, a zároveň sú v súlade s vykonaným dokazovaním. Na druhej strane princíp materiálnej pravdy znamená, že súd je povinný v mimosporovom konaní zisťovať skutočný (najúplnejší a najobjektívnejší) stav veci, inými slovami nielen stav veci tvrdený účastníkmi konania.⁸

Pre zdôvodnenie osobitnej procesnej úpravy mimosporových vecí bolo potrebné analyzovať, ktoré právne vzťahy vykazujú potrebu zvýšenej právnej ochrany aj v rovine procesného práva. Práve na tomto mieste je dôležité zdôrazniť, že na prvý pohľad ide o právne vzťahy veľmi širokospektrálne. Spoločným, zastrešujúcim identifikátorom vecí subsumovaných pod mimosporové súdnictvo je skutočnosť, že v týchto veciach je verejný záujem (teda záujem štátu) na ich zvýšenej právnej ochrane, ktorá sa prejavuje jednak v rovine práva hmotného, ako aj v rovine procesného práva. Nasvedčuje tomu aj skutočnosť, že tieto vzťahy sú veľmi úzko späté funkčnými väzbami s právnou úpravou hmotnoprávnou, ide o ochranu záujmov slabšej strany a to predovšetkým maloletých, statusu nezvestných fyzických osôb, osôb trpiacich duševnou poruchou, ochranu manželstva, rodičovstva a iných veľmi zásadných hodnôt.⁹ Samozrejme k slabšej strane zaraďujeme aj spotrebiteľa. Ako uvádza Vojčík - „spotrebiteľské právo patrí k najviac sa rozvíjajúcim oblastiam práva,

⁵ Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.

⁶ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.

⁸ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

⁹ SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe*. ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.

ktorého základnou funkciou je ochrana spotrebiteľa ako „slabšej strany“.¹⁰ Na spotrebiteľa ako slabšiu stranu reagoval aj nový procesný kódex (CSP), keďže vo svojich ustanoveniach zakotvuje „spory s ochranou slabšej strany“, medzi ktoré patria spotrebiteľské spory, antidiskriminačné spory a individuálne pracovnoprávne spory.

II. OSOBITOSTI MIMOSPOROVÝCH KONANÍ

Východiskovým princípom, ktorý platí v režime mimosporových konaní je ochrana verejného záujmu. Definíciu pojmu „verejný záujem“ nenájde ani v CMP, rovnako ani v inom právnom predpise. Možno konštatovať, že *vyjadruje okamžitosť stavu záujmov a ich vzájomnú hierarchiu, je to časovo a miestne premenný stav a je nepochybne úzko spätý s hodnotami, ktoré sú uznávané spoločnosťou*. Tieto hodnoty by mali vychádzať aj zo spoločenských hodnôt, ktoré sú chránené nielen v ľudsko-právnej dimenzii základných práv a slobôd aj v Ústave Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“). Ako kľúčové možno spomenúť napríklad ochrana osobnej slobody, ochrana ľudskej dôstojnosti či ochrana maloletého.¹¹

Pojem verejný záujem nemá explicitne vymedzenú definíciu. Ústava SR verejný záujem vymedzuje veľmi úzko, pričom tento pojem zmieňuje výslovne len v týchto prípadoch – v článku 20 ods. 2 a ods. 4 a v článku 60 ods. 1. Ústavný súd SR vo svojom náleze uviedol nasledovné - *„pojmem verejného záujmu je právne vymedziteľný len vo vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode. Ak účel zamýšľaný obmedzením práva vlastniť majetok nie je možné dosiahnuť prostriedkami, ktoré zasahujú miernejšie do ústavou chráneného vlastníckeho práva, a ak verejný záujem je nadradený a objektivizovaný voči záujmom vlastníka, podmienku verejného záujmu možno pokladať za splnenú“*.¹² Ústavný súd Slovenskej republiky tým akceptuje konkrétny obsah verejného záujmu v osobitnom zákone upravujúcom konkrétne spoločenské vzťahy. Na ústavné vymedzenie pojmu verejný záujem má vplyv aj ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorším predpisov. V predmetnom zákone sa definícia pojmu verejný záujem stáva významným interpretačným pravidlom pre celý právny poriadok Slovenskej republiky.¹³ Verejný záujem na účely vyššie spomínaného zákona je taký záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo mnohým občanom.¹⁴

Podľa Merešovej *„verejný záujem vyjadruje okamžitosť stavu záujmov a ich vzájomnú hierarchiu, je časovo a miestne premenný, a preto sa musí posudzovať len v konkrétnej situácii, v konkrétnom mieste a v konkrétnom čase.“* Podľa Machajovej *„verejná správa sleduje ochranu verejného záujmu alebo viacerých verejných záujmov naraz. Verejný záujem je druhom záujmu, ktorý je všeobecne prospešný, ide najmä o záujem štátu či inej verejnoprávnej korporácie. Je opakom čisto čisto súkromného záujmu. Uplatňuje sa pri tvorbe, interpretácii a pri aplikácii práva, osobitne ako jeden dvoch dôvodov zákonnej limitácie základných práv a slobôd. Pretože ide o jeden z právnych pojmov s neostrým významom, mal by sa v zákonoch bližšie špecifikovať či definovať.“*¹⁵

¹⁰ VOJČÍK, P.: Spotrebiteľská zmluva (ochrana spotrebiteľa), Bulletin slovenskej advokácie, 2008,14, č. 12, s. 15 -21.

¹¹ SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe*. ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.

¹² Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. Zn. PL. ÚS 33/95.

¹³ ŠKULTĚTY, J. a kol. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vyd. Šamorín: HEURÉKA, 2012. 261 s. ISBN 978-80-89122-78-3.

¹⁴ Zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov

¹⁵ MACHAJOVÁ, J. a kol. *Všeobecné správne právo*. 7. aktualizované vydanie. Žilina – EUROKÓDEX, s. r. o., 2014. 708 s. ISBN 978-80-8155-044-7.

Škultéty uvádza vo svojej publikácii nasledovné - „ako neurčité pojmy sa označujú slová alebo slovné spojenia použité v textoch právnych prepisov na formálne vyjadrenie všeobecnejších javov. Takýmto pojmi je aj verejný záujem. Keďže právna norma obsah takéhoto pojmu nevysvetľuje, musí si vysvetlenie urobiť sám správny orgán, a to podľa okolností daného konkrétneho prípadu. Vysvetlenie neurčitého pojmu zo strany správneho orgánu nemožno zamieňať so správnym uvážením.“¹⁶

Rovnako ako v konaniach sporových, aj v mimosporových konaniach platí princíp rovnosti. Bez reálneho zásahu do spomínaného princípu sa poskytuje ochrana pomyselným slabším účastníkom, ktorým zákon definuje osobitné procesné výhody, čomu nasvedčuje aj článok 4 CMP. Článok 4 vyjadruje všeobecný ústavný princíp rovnosti účastníkov konania, podľa ktorého majú účastníci konania pri aplikácii procesných predpisov rovné postavenie pred súdom. Zákon v konaní pred súdom vyrovnáva faktickú nerovnosť účastníkov podpornými opatreniami (napríklad ustanovením procesného opatrovníka, poučením o procesných právach a povinnostiach, či účasťou dôverníka na konaní). Možno povedať, že rovnosť účastníkov konania vychádza všeobecne zo zásady, že postavenie procesných strán nesmie byť závislé od pohlavia, náboženstva, rasy, národnosti ani sociálneho pôvodu. Pri bližšej analýze ustanovení CMP možno bádať, že zákon akcentuje práva vyplývajúce z Dohovoru o právach dieťaťa, zo súvisiacich Všeobecných komentárov k Dohovoru o právach dieťaťa a z Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.¹⁷ V súvislosti s ochranou maloletého sa to prejavuje vo viacerých smeroch, či už pri výsluchu maloletého dieťaťa, ako aj jeho možnosti vyjadriť sa k prejednávanej veci (§ 38 CMP), ale aj pri právnej úprave jednotlivých konaní, napríklad v práve maloletého byť informovaný o priebehu konania (§ 116 CMP), právo zvoliť si dôverníka (§ 242 CMP) a pod. V danom kontexte nemožno hovoriť o narušení rovnosti účastníkov konania.

Možno poukázať na to, že mnohé princípy sú duplikovane upravené v CSP a rovnako aj v CMP. Dôvodom nebola snaha umelo navyšovať text zákona, ale naopak zdôrazniť, že zhodné princípy platia, hoc s prihliadnutím na odlišný záujem, ktorý sa tu sleduje, aj v mimosporových konaniach.¹⁸

CMP je rozdelený do piatich samostatných častí. Po vymedzení predmetu zákona a vzájomného vzťahu k sporovému kódexu CMP uvádza jednotlivé odlišnosti, ktoré sú platné pre individuálne inštitúty v mimosporovom konaní. Príslušnosť je identifikovaná vždy pri danom konaní v osobitnej časti zákona, je formulovaná ako osobitá výlučná miestna príslušnosť a vždy istým spôsobom súvisí s predmetom konania. Ak v osobitnej časti nie je samostatne špecifikovaná miestna príslušnosť súdu, v tom prípade je miestne príslušným všeobecný súd navrhovateľa. Pre účastníkov mimosporových konaní zostala zachovaná druhá a tretia definícia účastníkov konania, pričom takéto označenie zodpovedá ich pomenovaniu v hmotnoprávných predpisoch. Pri výklade otázok o účastníctve je potrebné uviesť zmenu v postavení Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „centrum“)¹⁹, keďže už nebude vystupovať len ako zástupca v prípadoch, ak je prítomný medzinárodný prvok, ale v súlade s § 12 CMP môže iniciovať svoj vstup do konania.²⁰ Spomínané ustanovenie umožňuje pribrať do konania aj iné subjekty, ak to vyplýva z osobitného

¹⁶ ŠKULTÉTY, J. a kol. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vyd. Šamorín: HEURÉKA, 2012. 261 s. ISBN 978-80-89122-78-3.

¹⁷ Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Civilný mimosporový poriadok.

¹⁸ SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe*. ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.

¹⁹ Jednou zo základných oblastí pôsobenia Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže sú tzv. „rodičovské únosy“, o ktorých hovoríme v tom prípade, ak jeden z rodičov neoprávnene premiestni alebo zadržiava dieťa v štáte, ktorý nie je štátom obvyklého pobytu dieťaťa.

²⁰ SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe*. ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.

predpisu, napríklad orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately alebo právno-ochranné subjekty. Osobitným predpisom tu je najmä zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov. CMP uvádza, že pribratie je možné vo veciach podľa prvej hlavy druhej časti a podľa štvrtej časti tohto zákona, pričom práve do prvej hlavy druhej časti zaradzujeme, okrem iného, osobitné konania v súvislosti s ochranou maloletého – *konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, konanie o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní* (ktorému sa následne budeme venovať), *konanie vo veciach osvojenia* a pod. O pribratí centra resp. iného subjektu rozhoduje súd vo forme uznesenia, voči ktorému odvolanie nie je prípustné.

III. KONANIE O NÁVRAT MALOLETÉHO DO CUDZINY PRI NEOPRÁVNENOM PREMIESTNENÍ ALEBO ZADRŽANÍ

Na úvod treba konštatovať, že nová právna úprava konania o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní zásadne vychádza z právnej úpravy ustanovení § 178a až 179a OSP. Pokúsime sa stručne charakterizovať konanie upravené v ustanoveniach § 123 až 134 CMP. Predmetné konanie je podľa CMP je typom mimosporového konania, ktorý reflektuje medzinárodný záväzok z uvedeného Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí.²¹ Cieľom predmetného dohovoru je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnené premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované, a zabezpečiť, aby opatrovnícke práva a práva styku podľa právneho poriadku jedného zmluvného štátu sa účinne dodržiavali v ostatných zmluvných štátoch. Predkladateľ novej právnej úpravy konštatoval, že cieľom je zabezpečenie primárnej ochrany dieťaťa a jeho status quo, aby o dieťati rozhodoval súd štátu obvyklého pobytu dieťaťa, aby boli dodržané práva dieťaťa nebyť oddelené od svojich rodičov a premiestnené a zadržované proti jeho vôli ako prevencia pred zneužitím získania priaznivejšieho rozhodnutia výberom rozhodného práva.

Predmet tohto konania vychádza jednak zo spomínaného dohovoru, rovnako aj z nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa ruší nariadenie (ES) č. 1347/2000. Z § 123 odseku 2 CMP vyplýva obmedzenie zásady oficiality a vyšetrovacieho princípu, ktoré je odôvodnené potrebou uskutočniť konanie v čo najkratšom čase, čo je v záujme predovšetkým maloletého dieťaťa.²² Tu treba spomenúť nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorého „*Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Haagsky dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí musia byť interpretované v súlade a bez vzájomného konfliktu, pričom rozhodujúcim je najlepší záujem dieťaťa. Vnútroštátne súdy sú povinné náležite preskúmať celú rodinnú situáciu vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť, a toto preskúmanie musia vnútroštátne súdy aj náležite odôvodniť vo svojich rozhodnutiach. Riziko vzniku vážnej psychickej traumy je priamo spojené s najlepším záujmom dieťaťa, a preto toto tvrdenie musí byť preskúmané vo svetle článku 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.*“²³

CMP ustanovuje osobitnú kauzálnu príslušnosť v týchto konaniach, s tým že miestne príslušným súdom prvej inštancie je okresný súd (Okresný súd Bratislava I., Okresný súd Banská Bystrica resp. Okresný súd Košice I.). Na konanie o opravných prostriedkoch je príslušný krajský súd. Konanie možno začať len na návrh, účastníkmi konania sú navrhovateľ, ten kto podľa navrhovateľa porušuje právo a maloletý, pričom za maloletého koná súdom

²¹ Dňa 25. októbra 1980 bol v Haagu prijatý Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí.

²² Pozri bližšie § 123 CMP.

²³ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. mája 2014, sp. zn. IV. ÚS 100/2014.

ustanovený procesný opatrovník.²⁴ Ide o tzv. druhú definíciu účasti, pričom sa vychádza z hmotnoprávnej úpravy Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. Ustanovenie § 127 ukladá osobitnú procesnú povinnosť navrhovateľovi v konaní, ktorou je uviesť adresu na doručovanie písomností v Slovenskej republike. Túto povinnosť však nemá, ak je v konaní zastúpený advokátom. Možno konštatovať, že zákonodarca túto povinnosť zaviedol z dôvodu procesnej ekonómie a bezproblémového doručovania písomností v tomto konaní.

Možnosti prerušenia konania o návrat maloletého do cudziny sú obmedzené z dôvodu uprednostnenia záujmu maloletého a s prihliadnutím na špecifický predmet tohto konania. Dôvody prerušenia podľa CSP však nie je možné aplikovať.²⁵ Konanie sa začína dorúčením návrhu. Keďže súd pri skúmaní podmienok konania skúma príslušnosť počas celého konania, ak je návrh podaný na nepríslušný súd, tento postupuje podľa § 6 CMP a vec bezodkladne postúpi príslušnému súdu. Súd preskúmava úplnosť návrhu, ak je návrh neúplný alebo nezrozumiteľný, súd postupuje podľa § 129 CSP.²⁶ V zmysle ustanovenia § 131 súd do troch dní od začatia konania doručí tomu, kto podľa navrhovateľa porušuje právo, návrh spolu s uznesením, v ktorom ho vyzve, aby sa v lehote siedmich dní od doručenia tohto uznesenia k veci písomne vyjadril, v prípade, ak s návrhom nesúhlasí, aby pripojil k vyjadreniu listinné dôkazy, ktorých sa dovoľáva, príp. označil iné dôkazy na preukázanie svojich skutkových tvrdení a uviedol, či sa vzdáva účasti na pojednávaní. V uznesení ho zároveň poučí o tom, že ak sa bez vážneho dôvodu na výzvu súdu v ustanovenej sedemdňovej lehote nevyjadrí a ani v tejto lehote neoznámí súdu, aký závažný dôvod mu v tom bráni, má sa za to, že sa vzdáva účasti na pojednávaní a že proti návrhu nemá námietky.²⁷ Možno konštatovať, že v mimosporovom procese je nariadenie ústneho pojednávania pravidlom²⁸, zákon však umožňuje sa od tejto zásady odchyliť vzhľadom na špecifiká konkrétneho konania. V konaní o návrat maloletého do cudziny nie je potrebné pojednávanie nariadiť v dvoch prípadoch.²⁹ V prípade ak súd pojednávanie nariaďuje, postupuje podľa § 33 CMP.

Podľa novej právnej úpravy je rozsudok zásadným meritórnym rozhodnutím a v sporovom konaní bezvýnimočnou formou rozhodnutia vo veci samej. V mimosporovom konaní sa však pripúšťa s dôrazom na jeho efektívnosť možnosť rozhodnúť vo veci samej (v merite veci) aj uznesením, ak tak CMP výslovne ustanovuje. Tak je tomu napríklad v niektorých veciach starostlivosti súdu o maloletých a rovnako i v predmetnom konaní.³⁰ Podľa § 39 ods. 2 CMP sú ustanovené prípady, keď sa vo veci samej rozhoduje uznesením. Možno povedať, že zmyslom rozhodovania vo veci samej uznesením je procesná ekonómia a potreba rýchleho rozhodnutia vo veci. Spomínaný odsek 2 daného ustanovenia predstavuje výnimku z právnej úpravy § 238 ods. 3 CSP (v ktorom je upravená právoplatnosť a vykonateľnosť uznesenia). Uznesenie vo veci samej je vykonateľné ihneď, ako nadobudne právoplatnosť, a teda nemôže byť vykonateľné skôr, ako nadobudne právoplatnosť. Cieľom tejto výnimky je, aby rozhodnutie o návrate dieťaťa nebolo vykonané napríklad počas odvolacieho konania.³¹ Ochranná funkcia mimosporového konania a osobitne tohto typu konania s cudzím medzinárodným prvkom odôvodňujú ustanovenie lehoty na vydanie rozhodnutia podľa § 134

²⁴ Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.

²⁵ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

²⁶ CSP v § 129 zakotvuje doplnenie alebo opravu neúplného alebo nezrozumiteľného podania

²⁷ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

²⁸ Pozri článok 8 základných princípov CMP a § 33 CMP.

²⁹ Pozri § 132 písm. a) a b) CMP.

³⁰ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

³¹ HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.

ods. 1. Šestítýždňová lehota na rozhodnutie predstavuje splnenie záväzku Slovenskej republiky z článku 11 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. V meritórnom uznesení platí osobitná poučovacia povinnosť podľa § 134 ods. 2 z dôvodu zvýšenej ochrannej funkcie vo vzťahu k záujmom maloletého dieťaťa.³² Na záver doplníme, že dovolanie a dovolanie generálneho prokurátora nie sú prípustné proti uzneseniu v tomto konaní.

IV. OCHRANA MALOLETÉHO V CIVILNOM PROCESSE V ČESKEJ REPUBLIKE

Teória občianskeho práva procesného v Českej republike rozlišuje základné druhy civilného procesu, medzi ktoré zaraďuje, okrem iného, aj tzv. „nalézací řízení“. Pre účely rodinného práva, a teda aj postavenia a ochrany maloletého, má rozhodujúci význam delenie „nalézacího řízení“ na konanie sporové a nesorové. Sporové konania možno charakterizovať ako konflikt dvoch strán, pri ktorom cieľom každej z nich je dosiahnuť úspech, teda víťazstvo v spore. Jeho znakom je reparačný charakter, keďže v rámci neho má byť autoritatívne vyriešený vzniknutý spor. Naopak, nesorové konanie sa nevyznačuje súperením dvoch strán. Jeho účelom je vyriešenie inej právnej otázky než je spor. Preto možno uviesť, že jeho charakter je prevažne preventívny, pričom má smerovať k tomu, aby spory nevznikali. Možno teda konštatovať, že pôsobí do budúcnosti.³³ Sporové konanie je ovládané zásadou dispozičnou a prejednacou a je tak oveľa viac v rukách účastníkov než konanie nesorové, ovládané zásadou oficiality a zásadou vyšetrovacou. Uvedený rozdiel síce nie je v konkrétnej právnej úprave bezvýnimočný. Na základe uvedeného možno povedať, že rozlišovanie konaní na sporové a nesorové je v zásade rovnaké ako rozlišovanie civilného konania podľa právneho poriadku Slovenskej republiky.³⁴

Nový občiansky zákonník, zákon č. 89/2012 Sb. priniesol v Českej republike nové právne inštitúty - hlavne v oblasti ochrany človeka rozšíril jeho práva na sebaurčenie. Na tieto zmeny reagovalo aj procesné právo. Oblasť tzv. „zvláštního řízení soudního“ sa zaoberá procesnými dôsledkami nových právnych inštitútov. „Zvláštní řízení soudní“ upravené od 1.1.2014 zákonom č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízení soudních (ďalej len „ZŘS“), je zvyčajne nazývané nesorovým konaním. Typickými črtami procesného postupu upraveného ZŘS je odklon od dispozičnej a prejednacej zásady. Väčšina konaní podľa spomínaného zákona môže začať z úradnej moci a riadi sa prevažne vyšetrovacou zásadou. Predmetný zákon obsahuje taxatívny výpočet všetkých nesorových a iných tzv. osobitných súdnych konaní i úpravu ich odlišností oproti sporovému konaniu. Konanie výslovne neupravené daným zákonom sa prejednáva podľa zákona č. 99/1963 Sb. v znení neskorších predpisov - Občianský súdny rád (ďalej len „OSŘ“). Pokiaľ ZŘS nemá vlastný procesný postup, v tom prípade sa použije OSŘ ako subsidiárny procesný predpis. V konaniach, v rámci ktorých sa postupuje podľa ZŘS je účelom konaní je upraviť vzťahy účastníkov do budúcnosti a chrániť slabšiu stranu v konaní. V konaniach upravených podľa ZŘS súd postupuje z úradnej povinnosti, takže môže u tých konaní, ktoré možno začať bez návrhu, vydať bez návrhu i predbežné opatrenie, alebo konanie aj zastaviť. Súd nevykoná prípravné konanie, ale môže pred pojednávaním nariadiť iný súdny postup. Súd rozhoduje uznesením, pokiaľ zákon neustanovuje povinnosť rozhodnúť rozsudkom.³⁵ ZŘS upravuje predovšetkým nesorové konania, avšak bude sa vzťahovať tiež

³² Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.

³³ HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. – WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s. ISBN 978-80-7400-552-7.

³⁴ WINTEROVÁ, A. - MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací*. 8. nezmenené vyd. Praha: Leges, 2015. 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5.

³⁵ SOVOVÁ, O. – ČISAŘOVÁ, D. *Rodina v novém soukromém právu: interdisciplinární právní pohled*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 100 s. ISBN – 978-80-7435-569-1.

na niektoré iné veci, ktoré nie sú typické „nespory“ a kvôli týmto veciam bol zavedený názov spomínaného zákona. Vzťah medzi týmto zákonom a OSŘ je vzťahom subsidiarity.

V súvislosti s ochranou maloletého uvádzame starostlivosť súdu o maloletých (resp. nepnoletých). Súd, ako nezávislé a nestranné orgány, sú povinné poskytovať nepnoletým osobám najvyššiu možnú ochranu ich práv. Za účelom zaistenia tejto zvýšenej ochrany práv nepnoletých, sú pre túto činnosť súdu, ktorá je označovaná súhrne ako starostlivosť súdu o nepnoleté osoby, ustanovené určité procesné špecifiká odôvodňujúce vyčlenenie tohto druhu konania do samostatného oddielu ZŘS. Špecifickosť konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých spočíva najmä v tom, že nepnoleté dieťa požíva zvláštnu ochranu zo strany štátu a spoločnosti. Základným cieľom a zmyslom konania musí byť ochrana záujmu maloletého dieťaťa. Do starostlivosti súdu o nepnoletého spadá široký okruh záležitostí. Zo systematického hľadiska je tento oddiel ZŘS rozdelený do troch pododdielov – osobitné ustanovenia o predbežnej úprave pomerov dieťaťa, konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletého a napokon osobitné ustanovenia o návrate maloletého dieťaťa vo veciach medzinárodného únosu detí.³⁶ Práve tretiemu konaniu sa budeme stručne venovať, na porovnanie s konaním upraveným práve v slovenskom právnom poriadku, konkrétne v spomínanom CMP.

Zákon o „zvláštních řízení soudních“ v Českej republike upravuje túto problematiku pod marginárnou rubrikou „zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí“ (§ 478 až 491 ZŘS). Tieto ustanovenia sa použijú len pre konanie o návrhu na návrat maloletého dieťaťa vo veciach medzinárodných únosov detí podľa medzinárodnej zmluvy³⁷, alebo priamo podľa použiteľného právneho predpisu Európskej únie.³⁸ Spomínaný dohovor okrem iného vymedzuje vo svojom článku 3 medzinárodný únos dieťaťa. Základnou zásadou dohovoru je zabezpečiť bezodkladný a urýchlený návrat dieťaťa do prostredia, z ktorého bolo protiprávne premiestnené. V súvislosti s prispôbením procesných predpisov rekodifikácie súkromného práva v Českej republike bolo dané konanie premiestnené z OSŘ do konania v rodinnoprávnych veciach v rámci ZŘS, pričom účel úpravy zostáva i naďalej rovnaký. Pre dosiahnutie požadovaného cieľu má súd k dispozícii širokú možnosť uskutočniť aj bez návrhu vhodné opatrenie k zabezpečeniu podmienok pre návrat dieťaťa, vrátane opatrení súdneho dohľadu v súvislosti s pohybom dieťaťa na území štátu a pod. O prijatí vhodných opatrení súd rozhoduje bezodkladne, spravidla bez výsluchu účastníkov. Proti takémuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné. Na konanie sú vecne príslušné okresné sudy. Okruh účastníkov konania je taxatívne vymedzený v § 481 ZŘS – navrhovateľ, odporca a dieťa, za ktorého koná súdom ustanovený opatrovník. Týmto opatrovníkom je vo väčšine prípadov Úrad pre medzinárodnoprávnu ochranu detí. Konanie sa rovnako ako podľa CMP začína len na návrh a tiež nemožno odpustiť zmeškanie lehoty. Súd nariadi vo veci pojednávanie, a to tak, aby sa konalo najneskôr do 3 týždňov od podania návrhu. Na pojednávaní súd vždy vypočuje navrhovateľa i odporcu a zistí názor dieťaťa. V prípade, že v priebehu pojednávania dôjde k dohode medzi navrhovateľom a odporcom ohľadom starostlivosti o dieťa a o styku s ním, uloží súd odporcovi povinnosť vyplývajúcu z dohody predbežným opatrením. Ide o všeobecné predbežné opatrenie podľa OSŘ. Forma predbežného opatrenia je v tomto prípade zvolená z toho dôvodu, že súd rozhodujúci o návrate dieťaťa nebude spravidla zároveň tým súdom, ktorý je medzinárodne príslušný k vydaniu meritórneho rozhodnutia v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletého. Súd rozhoduje vo forme rozsudku, ktorý je predbežne vykonateľný. Na zabezpečenie rýchlosti

³⁶ WINTEROVÁ, A. - MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 8. nezmenené vyd. Praha: Leges, 2015. 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5.

³⁷ Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, vyhlásený pod č. 34/1998 Sb.

³⁸ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 zo dňa 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

konania je stanovené, že súd vydá rozhodnutie vo veci samej do 6 týždňov od začatia konania. V záujme urýchleného priebehu celého konania sú stanovené tiež niektoré odchýlky pre opravné prostriedky. Odvolanie je prípustné. V konaní však nie je prípustný žiaden mimoriadny opravný prostriedok.³⁹

V týchto prípadoch možno vidieť spoločné črty i odlišnosti v porovnaní s úpravou podľa CMP. Podľa ustanovení CMP nie je potrebné v stanovených prípadoch nariadovať pojednávanie (§ 132 CMP), teda upustením od nariadenia pojednávania v prípadoch ustanovených zákonom sa sleduje dôraz na efektívne rozhodnutie veci.⁴⁰ Ďalej súd v zmysle CMP rozhoduje formou uznesenia (teda nie rozsudkom), ktoré je vykonateľné, len čo nadobudne právoplatnosť. V tomto ustanovení CMP je stanovená výnimka vo forme meritórneho uznesenia z dôvodov procesnej ekonómie. Druhý odsek daného ustanovenia predstavuje osobitný režim vykonateľnosti s cieľom, aby rozhodnutie o návrate dieťaťa nebolo vykonané počas odvolacieho konania.

ZÁVER

Cieľom článku nebola ambícia obhajovať či spochybňovať novú procesnú úpravu, naopak poukázať na charakteristické znaky, ktoré nám prináša relatívne nový zákon v oblasti mimosporových konaní. Rekodifikácia civilných procesných predpisov je vskutku veľmi významný krok v histórii slovenského civilného procesu. Svoj cieľ CMP v tom najširšom kontexte však nadobudne v tom prípade, keď sa jednotlivé ustanovenia procesných kódexov začnú uplatňovať v judikačnej praxi súdov, ako aj všetkými subjektmi, ktorí sa zúčastňujú na konaní.

Poukázali sme na novú právnu úpravu v CMP vo všeobecnosti a následne s prihliadnutím na osobu maloletého. Pri posudzovaní jednotlivých ustanovení CMP v porovnaní s ochranou a postavením maloletého v Českej republike, možno vidieť rovnaké črty, na druhej strane aj určité odlišnosti. Pri analýze konania o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní sme poukazovali na spoločné ustanovenia i rozdiely, spočívajúce najmä v začatí pojednávania, či vo forme rozhodovania vo veci samej. V zásade možno konštatovať, že dané konania sú v oboch právnych poriadkoch totožné, keďže v oboch prípadoch sú reflexiou medzinárodného záväzku z Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. Predmet konania vychádza zo spomínaného dohovoru a rovnako z nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000. Rovnako možno konštatovať aj uplatňovanie dvoch základných princípov v civilnom „nesporovom“ konaní – princíp oficiality a vyšetrovací princíp, ktoré sú charakteristické pre CMP a rovnako aj pre české „nesporové“ konania.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Civilný mimosporový poriadok, mimosporové konanie, ochrana maloletého.

KEY WORDS

Civil non-dispute procedure, non-dispute proceeding, protection of infant.

³⁹ WINTEROVÁ, A. - MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 8. nezmenené vyd. Praha: Leges, 2015. 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5.

⁴⁰ Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Civilný mimosporový poriadok.

POUŽITÁ LITERATÚRA**Literatúra:**

1. FARKAŠOVÁ, E. – GREDUSSOVÁ, M. – HAVRLENTOVÁ, D. – MATULA, Š. *Dieta v ohrození. Zborník príspevkov z konferencie konanej dňa 10. a 11. decembra 2009.* 1. vyd. Bratislava: Eurokódex, s.r.o., 2010. 400 s. ISBN – 978-80-89447-24-4.
2. FICOVÁ, S. *Ochrana práv maloletých v civilnom procese.* EUROUNION, 2008. 214 s. ISBN 978-80-89374-04-5.
3. FICOVÁ, S. – ŠTEVČEK, M. a kol. *Občianske súdne konanie.* 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2013. 500 s. ISBN 978-80-7400-509-1.
4. HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A.: *Civilný sporový poriadok. Komentár.* Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o. , 2015. 844 s. ISBN 978-80-8168-318-3.
5. HORVÁTH, E. – ANDRÁŠIOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016. 500 s. ISBN 978-80-8168-362-6.
6. HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLIČKOVÁ, Z. – WESTPHALOVÁ, L. a kol. *Rodinné právo.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 366 s. ISBN 978-80-7400-552-7.
7. MACHAJOVÁ, J. a kol. *Všeobecné správne právo.* 7. aktualizované vydanie. Žilina – EUROKÓDEX, s. r. o., 2014. 708 s. ISBN 978-80-8155-044-7.
8. MAZÁK, J. – JÁNOŠÍKOVÁ, M. *Učebnica občianskeho procesného práva.* Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o, 2012. 526 s. ISBN 978-80-89635-00-9.
9. PAVELKOVÁ, B. *Maloletí v slovenskom rodinnom práve.* Bratislava: EUROKÓDEX, 2009. 120 s. ISBN 978-80-89363-34-6.
10. SOVOVÁ, O. – CÍSAŘOVÁ, D. *Rodina v novém soukromném právu: interdisciplinární právní pohled.* 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 100 s. ISBN – 978-80-7435-569-1.
11. ŠKULTĚTY, J. a kol.: *Správne právo hmotné. Všeobecná časť.* 2. vyd. Šamorín: HEURÉKA, 2012. 261 s. ISBN 978-80-89122-78-3
12. ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné – Základné konanie a správne súdnictvo.* 3 zmenené a doplnené vydanie. Žilina: EUROKÓDEX, s. r. o., 2014. 760 s. ISBN 978-80-8155-043-0
13. WINTEROVÁ, A. MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací.* 8. nezmenené vyd. Praha: Leges, 2015. 624 s. ISBN 978-80-7502-076-5.

Odborné články:

1. KOTRECOVÁ, A. Rekodifikácia procesného práva: Zastúpenie. In *Bulletin slovenskej advokácie.* ISSN 1335-1079, 2016, roč. XXII, č. 7-8, s. 5 – 7.
2. MAZÁK, J. Nové občianskoprávne kódexy a právo Európskej únie: Nezabudli sme na základné princípy?. In *Bulletin slovenskej advokácie.* ISSN 1335-1079, 2016, roč. XXII, č. 3, s. 30 – 35.
3. SMYČKOVÁ, R – KOTRECOVÁ, A. Civilný mimosporový proces a jeho hodnotové nastavenie. In *Zo súdnej praxe.* ISSN 1335-177X, 2016, roč. 21, č. 3, s. 105 – 108.
4. VOJČÍK, P.: Spotrebiteľská zmluva (ochrana spotrebiteľa), *Bulletin slovenskej advokácie*, 2008,14, č. 12, s. 15 -21.
5. Rozhodnutia Ústavného súdu SR - K zisťovaniu najlepšieho záujmu maloletého a neupravenia styku rodiča s maloletým dieťaťom v rozsudku všeobecného súdu. In *Justičná revue.* ISSN 1335-6461, 2015, roč. 67, č. 5, s. 712 – 719.

Internetové zdroje:

1. <http://www.ulpianus.sk/legislativa/nove-kodexy-civilneho-prava-procesneho-civilny-mimosporovy-poriadok-a-spravny-sudny-poriadok/>.

2. <http://www.ulclegal.com/sk/bulletin-pro-bono/ine/5419-civilny-mimosporovy-poriadok>.
3. <http://www.ulclegal.com/sk/bulletin-pro-bono/2016/02/5425-konanie-v-niektorych-rodinnych-veciach>.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA**Mgr. Erik Vadas**

Katedra občianskeho práva, interný doktorand
Právnická fakulta UPJŠ, Kováčska 26, Košice
e-mail: erik.vadas@student.upjs.sk